

Vergaderjaar 1993–1994

23 706

Wettelijke regeling van het notarisambt, mede ter vervanging van de Wet van 9 juli 1842, Stb. 20, op het Notarisambt en de Wet van 31 maart 1847, Stb. 12, houdende vaststelling van het tarief betreffende het honorarium der notarissen en verschotten (Wet op het notarisambt)

B

ADVIES RAAD VAN STATE EN NADER RAPPORT

Hieronder zijn opgenomen het advies van de Raad van State d.d. 4 juni 1993 en het nader rapport d.d. 2 mei 1994, aangeboden aan de Koningin door de staatssecretaris van Justitie. Het advies van de Raad van State is cursief afgedrukt.

Bij Kabinetsmissive van 19 januari 1993, no. 93.000479, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Staatssecretaris van Justitie, bij de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt een voorstel van wet met memorie van toelichting, houdende wettelijke regeling van het notarisambt, mede ter vervanging van de Wet van 9 juli 1842, Stb. 20, op het Notarisambt (Wet op het notarisambt).

Blijkens de mededelingen van de Directeur van Uw kabinet van 19 januari 1993, nr. 93.000479, en van 29 maart 1994, nr. 94.002521, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn adviezen inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Deze adviezen, gedateerd 4 juni 1993, nr. W03.93.0021 en **28 april 1994, nr. W03.94.0170**¹ bied ik U hierbij aan.

Omdat in het onderhavige wetsvoorstel, nadat daarover door de Raad van State advies was uitgebracht, vóór de indiening ingrijpende wijzigingen zijn aangebracht, die niet het gevolg zijn van het advies van de Raad van State, is de Raad, overeenkomstig Aanwijzing 277, eerste lid, van de Aanwijzingen voor de regelgeving, over deze wijzigingen gehoord. Deze wijzigingen betreffen de invoeging van een nieuwe Titel VI betreffende de kosten van de ambtelijke werkzaamheden en in verband daarmee de intrekking van de Wet van 31 maart 1847, Stb. 12, houdende vaststelling van het tarief voor het honorarium en de verschotten der notarissen². Tevens is het opschrift van het wetsvoorstel, dat oorspronkelijk luidde «Wettelijke regeling van het notarisambt, mede ter vervanging van de Wet van 9 juli 1842, Stb. 20, op het Notarisambt (Wet op het notarisambt)» gewijzigd in: Wettelijke regeling van het notarisambt, mede ter vervanging van de Wet van 9 juli 1842, Stb. 20, op het Notarisambt en de Wet van 31 maart 1847, Stb. 12, houdende vaststelling van het tarief betreffende het honorarium der notarissen en verschotten (Wet op het notarisambt).

Naar aanleiding van de adviezen van de Raad moge ik het volgende opmerken.

¹ Gedrukt onder letter C.

² Oorspronkelijke tekst ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

Algemene opmerkingen

1. Zoals terecht in de memorie van toelichting, onder Algemeen, wordt opgemerkt, is de sterk vergrote vrijheid van vestiging de meest fundamentele vernieuwing die het onderhavige voorstel ten opzichte van de aloude Wet op het Notarisambt behelst. Artikel 7, derde lid, is hiervan de belichaming. Op grond van dit artikelonderdeel kan een benoeming tot notaris uitsluitend worden geweigerd, indien aan één of meer van de in de artikelen 5 of 8 genoemde voorwaarden niet is voldaan of wanneer, gelet op de antecedenen van de verzoeker, in casu de kandidaat-notaris, een gegronde verwachting bestaat dat hij in strijd zal handelen met de voor het notarisambt geldende regels of uit anderen hoofde de eer en het aanzien van het notarisambt zal schaden.

De in artikel 5 vervatte voorwaarden zien op onder meer vakkennis, ervaring, betrouwbaarheid voor wat betreft de uitoefening van het ambt alsmede de draagkracht en levensvatbaarheid van de vestiging, zoals deze moet blijken uit het ondernemingsplan als bedoeld in artikel 6 van het voorstel.

Door het wetsvoorstel wordt de keuze van de vestigingsplaats door notarissen meer dan thans vrijgelaten. De Raad van State adviseert in de toelichting aandacht te besteden aan de vraag of er vrees moet bestaan dat notarissen voortaan minder geneigd zullen zijn zich te vestigen – of te blijven – in gemeenten die om welke reden dan ook voor hen minder aantrekkelijk zijn. Deze vraag ware te beantwoorden mede in het licht van het belang dat voor cliënten binnen een aanvaardbare afstand een notaris beschikbaar is. Zo nodig ware het wetsvoorstel met het oog hierop bij te stellen.

De voorgestelde vestigingsregeling zal tevens met zich brengen dat een groot aantal kandidaat-notarissen op kortere termijn zal trachten voor benoeming in aanmerking te komen. De in artikel 6, eerste lid, onder b, gestelde voorwaarde dat uit het ondernemingsplan moet blijken dat op redelijke gronden mag worden verwacht dat na drie jaren de praktijk kostendekkend kan worden uitgeoefend, bergt, hoezeer de achterliggende redenen alleszins gerechtvaardigd zijn, het gevaar in zich dat de sociale praktijk, die zoals bekend vaak verliesgevend is, bij beginnende notarissen minder aandacht krijgt. Overigens vraagt de Raad zich af in hoeverre het reëel is van een kandidaat-notaris, die een nieuwe vestiging wil stichten, te verlangen een enigszins betrouwbare schatting te geven van de omzet na drie jaar. In dat verband rijst onder meer de vraag wat onder een kostendekkende praktijk zal moeten worden verstaan en of er normen zijn voor de uitgaven en afschrijvingen.

Wat betreft de minder renderende bestaande notarispraktijken doet de vraag zich voor wat de effecten van het wetsvoorstel hierop zullen zijn. Voorts rijst de vraag waarom het aspect van een aanvaardbaar minimuminkomen voor de notaris kennelijk buiten beschouwing wordt gelaten.

Het college acht in de toelichting de verwijzing naar de in het derde lid van artikel 6 vervatte bevoegdheid van (sub)delegatie onvoldoende, nu voor een juiste beoordeling van het voorstel eerst inzicht dient te komen in de realiteitswaarde van het voorgestelde ondernemingsplan.

Overigens heeft het college bevreemd dat nog geen uitsluitsel kan worden gegeven over de vraag of de Wet van 31 maart 1847 (Stb. 12) houdende vaststelling van het tarief betreffende het honorarium der notarissen en verschotten moet worden gewijzigd. Naar het de Raad voorkomt, dient het beleid met betrekking tot de tarieven niet los te worden gezien van de thans voorgestelde wijziging van de wijze van benoeming (een vrijer vestigingsstelsel) van notarissen. De vraag dringt zich dan ook op of met de indiening van het voorstel bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet moet worden gewacht tot definitief besluitvorming met betrekking tot de tarieven heeft plaatsgevonden.

Het college geeft in overweging vorenstaande vragen en opmerkingen aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

1. Naar aanleiding van de opmerkingen van de Raad is in het algemene gedeelte van de memorie van toelichting, onder het hoofdstuk De vrijere vestiging, ingegaan op de vraag of er vrees moet bestaan dat notarissen voortaan minder geneigd zullen zijn zich te vestigen – of gevestigd te blijven – in gemeenten die om welke reden dan ook voor hen minder aantrekkelijk zijn. Ook aan het belang van cliënten dat binnen een aanvaardbare afstand een

notaris beschikbaar is, is aandacht besteed. Er is geen reden het wetsvoorstel bij te stellen. De Raad vreest dat de gestelde voorwaarde van artikel 6, eerste lid, ertoe zou kunnen leiden dat de vaak verliesgevende sociale praktijk bij beginnende notarissen minder aandacht krijgt. Uit het onderzoek naar de kosten en opbrengsten van het notariaat, dat in opdracht van de Ministeries van Justitie en Economische Zaken en in overleg met de Koninklijke Notariële Broederschap door KPMG Klijnveld Accountants en Consultants is uitgevoerd in de periode juli 1993 tot maart 1994, blijkt dat de familiepraktijk in het algemeen niet verliesgevend is. Er zijn weliswaar wel verliezen binnen de familiepraktijk en dan met name bij samenlevingscontracten, huwelijkse voorwaarden en testamenten, maar als geheel is de familiepraktijk door de winsten in de boedelpraktijk winstgevend. Niet is gebleken dat er thans kantoren zijn zonder familiepraktijk (sociale praktijk). Dit zal naar verwachting in de toekomst niet veranderen, omdat er een zekere samenhang is tussen de onroerend goed- en de familiepraktijk. Het komt veelvuldig voor dat bij dezelfde notaris zowel de transport- en hypotheekakte als de akte huwelijkse voorwaarden of een samenlevingscontract en testamenten worden gepasseerd. Bij de koop van een huis, zeker als dit plaatsvindt in verband met een voorgenomen huwelijk of door twee samenwonende partners, zal door de notaris tevens aandacht aan de (huwelijks-)vermogensrechtelijke en erfrechtelijke gevolgen worden besteed. Nog afgezien van het feit dat de notaris zijn ministerie niet mag weigeren (artikel 18), zou het ook uit commercieel oogpunt niet verstandig zijn als de beginnend notaris minder aandacht besteedt aan de familiepraktijk. Een cliënt die tevreden is over de aan hem door een notaris verleende diensten in familiezaken zal die notaris waarschijnlijk later ook inschakelen voor de transport- en hypotheekakte van zijn huis.

Over de vraag hoe reëel het is van een kandidaat-notaris, die een nieuwe vestiging wil stichten, te verlangen een enigszins betrouwbare schatting te geven van de omzet na drie jaar, merk ik het volgende op. Een kandidaat-notaris die zich als notaris wil gaan vestigen zal zeer goed in zijn ondernemingsplan kunnen aangeven, welk aantal en soort aktes hij in de komende drie jaar denkt te kunnen passeren en wat de verwachte omvang van de buitenwettelijke werkzaamheden zal zijn. Hij zal daarbij o.a. in aanmerking moeten nemen hoeveel notarissen in de naaste omgeving gevestigd zijn, hoeveel aktes deze passeren en wat de verwachte opbrengst van de aktes en de buitenwettelijke werkzaamheden zal zijn. Op deze wijze kan de verwachte omzet worden bepaald. Niet kan van de beginnende notaris worden verwacht dat hij van tevoren met bijvoorbeeld alle toekomstige ontwikkelingen op de onroerend goedmarkt en toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de tarieven rekening houdt. In zoverre zijn er inderdaad onzekere factoren. Het ligt voor de hand dat de Commissie van deskundigen als bedoeld in artikel 6, tweede lid, bepaalde normen zal hanteren voor de beoordeling van de uitgaven en de afschrijvingen opgenomen in het ondernemingsplan. Daarbij zal ook het Bureau financieel toezicht notarissen, desverlangd, op grond van artikel 105, zevende lid, inlichtingen kunnen verstrekken. Op deze wijze kan aan het begrip kostendekkende praktijk inhoud worden gegeven.

Voor wat betreft de effecten van het wetsvoorstel op de minder renderende bestaande notarispraktijken merk ik het volgende op. Tengevolge van de vrijere vestiging zal het aantal notarissen en zal daarom ook de concurrentie tussen de notarissen onderling toenemen. Dit hoeft evenwel niet te betekenen dat de minder renderende bestaande notarispraktijk in de problemen komt. Als het lage rendement het gevolg is van het feit dat er in de omgeving al veel notarissen gevestigd zijn, zal het niet aantrekkelijk zijn in de buurt van deze notarissen een nieuwe notarispraktijk te vestigen. Een desbetreffend ondernemingsplan zal niet gemakkelijk voor goedkeuring in aanmerking komen. Anders ligt het als het lage rendement het gevolg is van een weinig efficiënte beroepsuitoefening. Een nieuwe notarispraktijk in de omgeving zal dan eventueel wel worden toegelaten. Dit zal er dan toe kunnen leiden dat de minder renderende notarispraktijk gestimuleerd wordt tot een meer efficiënte praktijkuitoefening.

Van het ondernemingsplan maakt het honorarium van de notaris deel uit. Zoals ook uit de toelichting op artikel 6 blijkt, zal het nieuwe notaris kantoor na verloop van drie jaren geheel kostendekkend moeten zijn, dus ook voor wat betreft het honorarium van de notaris. De vraag op welk niveau dat honorarium zal moeten worden gesteld en of daarvoor een aanvaardbaar minimum kan worden bepaald is daarbij buiten beschouwing gelaten. De

hoogte van dat honorarium zal van een aantal individuele factoren afhankelijk zijn. Niet uitgesloten is dat bijvoorbeeld onderscheid zal moeten worden gemaakt tussen de verschillende notarispraktijken. Evenzo zal met persoonlijke omstandigheden, waaronder de kosten van levensonderhoud, die in een grote stad in het westen van het land veelal hoger zijn dan elders, rekening moeten worden gehouden. Daarnaast zullen bij de beoordeling van het in het ondernemingsplan opgenomen honorarium de door de betrokkene in de privésfeer aangegane financiële verplichtingen in aanmerking moeten worden genomen.

Naar aanleiding van de opmerking van de Raad wordt thans in de memorie van toelichting in het onderdeel «De vrijere vestiging» verwezen naar de in het derde lid van artikel 6 vervatte bevoegdheid van (sub)delegatie.

Het wetsvoorstel dat aan de Raad is voorgelegd treedt niet in de regeling van de tarieven voor ambtshandelingen en de vraag of de daarop betrekking hebbende Wet van 31 maart 1847, Stb. 12, houdende vaststelling van het tarief betreffende het honorarium der notarissen en verschotten moet worden vervangen door een andere regeling. De besluitvorming hierover vergde een nadere, zorgvuldige analyse van de problematiek, mede met betrekking tot de verhouding van een eventuele regeling tot de Wet economische mededinging. In verband daarmee moest een onderzoek worden verricht naar de kosten en opbrengsten in het notariaat. Mede op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zou dan een besluit over het al dan niet regelen van de ambtelijke tarieven in het kader van de nieuwe Wet op het notariambt kunnen worden genomen. De definitieve onderzoeksresultaten zijn op 8 maart 1994 bekend geworden. Op 25 maart 1994 heeft de ministerraad, op basis van voorstellen tot wijziging van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting, een besluit over de tarievenproblematiek genomen. Daarna is dit wijzigingsvoorstel aan de Raad ter advisering voorgelegd.

Nadat de Raad over dit wijzigingsvoorstel advies had uitgebracht, zijn de wijzigingen in het wetsvoorstel opgenomen, zodat thans het wetsvoorstel met inbegrip van Titel VIA betreffende de kosten van de ambtelijke werkzaamheden bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal kan worden ingediend. Het wijzigingsvoorstel houdt tevens in dat de notariële tariefwet van 1847 wordt ingetrokken.

2. Het is de Raad opgevallen dat een gebruikelijke vorm van repressief toezicht op openbare lichamen als bedoeld in artikel 134 van de Grondwet, te weten de spontane vernietiging/schorsing, ontbreekt. Het college verwijst op dit punt naar artikel 30, eerste lid, van de Advocatenwet, artikel 18, eerste lid, van de Loodsenwet en artikel 31, eerste lid, van de Wet op de registeraccountants. Het college adviseert het wetsvoorstel op dit punt aan te vullen. Met betrekking tot een groot aantal andere onderwerpen wordt in het voorstel overigens afgeweken van hetgeen voor deze lichamen gebruikelijk en wenselijk is. In dit advies zal hierop – voor zover noodzakelijk – nader worden ingegaan.

2. In het wetsvoorstel is er bewust van afgezien de mogelijkheid van spontane vernietiging/schorsing van verordeningen van de Koninklijke Notariële Broederschap op te nemen. De reden daarvoor is dat op grond van de artikelen 87 en 88 verordeningen pas in werking kunnen treden nadat de Minister van Justitie deze heeft getoetst en aanvaard en de verordeningen op de voorgescreven wijze bekend zijn gemaakt. Als in deze fase niet gebleken is dat een verordening in strijd is met het recht of het algemeen belang, moet daarop later niet meer kunnen worden teruggekomen. Een dubbele vorm van toezicht (zowel preventief als repressief) dient immers te worden voorkomen. De rechtszekerheid zou bovendien in het gedrang kunnen komen. Derhalve bestaat voor wat betreft de nieuwe Wet op het notarisambt geen behoefte aan de mogelijkheid van spontane vernietiging/schorsing van verordeningen. Bij nader inzien ben ik wel van mening dat er behoefte zou kunnen bestaan aan de mogelijkheid van schorsing of vernietiging van andere besluiten van de ledenraad, besluiten van het bestuur of van andere organen van de broederschap, voor zover zij met het recht of het algemeen belang strijden. Deze bevoegdheid is opgenomen in een nieuw artikel 88. De tekst van artikel 88 is als vierde lid toegevoegd aan artikel 87. Het opschrift van Titel VIII, Afdeling 7, is gewijzigd in: De verordeningen en andere besluiten van de broederschap.

Overigens merk ik op dat, waar dit wenselijk voorkwam, dienovereenkomstige bepalingen in andere wetten inzake openbare lichamen als bedoeld in artikel 134 van de Grondwet zijn gevolgd. Dit laat overigens onverlet de mogelijkheid om in nieuwe wetgeving modernere bepalingen op te nemen inzake deze lichamen van functioneel bestuur.

Artikelsgewijs

3. Artikel 2.

Ingevolge het tweede lid van dit artikel houdt het ambt van notaris de bevoegdheid in om authentieke akten te verlijden en andere werkzaamheden te verrichten in de gevallen waarin de wet dit aan hem opdraagt of een partij zulks van hem verlangt. Deze bevoegdheidstoekenning is ruimer dan in het huidige artikel 1 van de Wet op het Notarisambt is vervat en moet waarschijnlijk in het licht worden gezien van de algemeen heersende gedachte dat het materiële onderscheid tussen wettelijke en buitenwettelijke werkzaamheden gering is.

Wat evenwel nog onder ambtelijke werkzaamheden valt en wat niet – onder meer van belang bij de toepassing van artikel 52 op grond waarvan een notaris opgedragen kan worden deze werkzaamheden tegen verminderd tarief te verrichten – blijft onduidelijk. De toelichting op het artikelonderdeel stelt dat hierin is bepaald wat onder ambtshandelingen van de notaris moet worden begrepen. Naar het de Raad voorkomt, wordt hiermee verwarring geschapen. Door de ruime formulering («en andere werkzaamheden» en «of een partij zulks van hem verlangt») wordt tevens de mogelijkheid geopend dat hieronder onder meer de activiteiten van de notaris als juridisch adviseur vallen. Blijkens de toelichting op artikel 117 is het evenwel niet de bedoeling dat deze activiteiten onder het voorgestelde bereik van de nieuwe wet komen.

Het valt overigens op dat in het voorontwerp (artikel 14), zoals dat onder meer aan de broederschap is voorgelegd, alsmede het concept dat de broederschap aan het ministerie heeft voorgelegd (artikel 1, onder a) wordt uitgegaan van een veel beperktere bevoegdheidsomschrijving voor wat betreft het ambt: het opmaken van authentieke akten en andere werkzaamheden die door de wet aan een notaris zijn opgedragen.

Het verdient gezien het vorenstaande dan ook aanbeveling deze kernbepaling in het voorstel of te herzien of van een uitgebreidere toelichting te voorzien.

Overigens lijkt plaatsing van dit artikelonderdeel in Titel II (Benoeming en ontslag van de notaris) minder juist; het verdient de voorkeur dit voorschrift in Titel III (De uitoefening van het notarisambt) op te nemen.

3. Artikel 2

Anders dan de Raad meent, moet de ruimere bevoegdheidstoekenning van artikel 2, tweede lid, niet in het licht worden gezien van de algemeen heersende gedachte dat het materiële onderscheid tussen wettelijke en buitenwettelijke werkzaamheden gering is. Artikel 2, tweede lid, heeft uitsluitend betrekking op de werkzaamheden die de wet de notaris opdraagt. Naast de werkzaamheden waarnaar het huidige artikel 1 van de Wet op het Notarisambt verwijst, verricht de notaris ook nog andere werkzaamheden op grond van de Wet op het Notarisambt, het Burgerlijk Wetboek en andere wetten, zoals bijvoorbeeld de Grootboekwet, de Wet ambtelijk toezicht bij openbare verkopen, de Wet agrarisch grondverkeer en de Wet voorkeursrecht gemeenten. Het is niet de bedoeling dat de activiteiten van de notaris als juridisch adviseur als ambtelijke werkzaamheden worden beschouwd. Artikel 2, tweede lid, en de toelichting zijn in dit opzicht verduidelijkt.

De Raad merkt terecht op dat plaatsing van dit artikelonderdeel in Titel II (Benoeming en ontslag van de notaris) minder juist is. Deze opmerking heeft geleid tot wijziging van het opschrift van Titel II in: Ambt, bevoegdheid, benoeming en ontslag van de notaris en tot wijzigingen in de volgorde van de leden van de artikelen 2 en 3. Dit is ook meer in overeenstemming met de systematiek van de Gerechtsdeurwaarderswet (Kamerstukken II 1991/92, 22 775, nrs. 1–3. Aan deze oplossing wordt om die reden dan ook de voorkeur gegeven boven het opnemen van het voorschrift in Titel III (De uitoefening van het notarisambt).

4. Artikel 3

Het valt op dat de voorgestelde, in het eerste lid vervatte eedsformule, soberder van aard is dan de huidige in artikel 18. De getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en eerbied voor de rechterlijke autoriteiten, ontbreken. De Raad adviseert deze elementen alsnog aan de eedsformule toe te voegen. Er zij voorts op gewezen dat in het voorstel Gerechtsdeurwaarderswet (artikel 6, Kamerstukken II 1991/92, 22 775, nrs. 1-3) de eerste twee elementen wel in het eedsformulier voor de gerechtsdeurwaarder worden opgenomen. Nu de functie van gerechtsdeurwaarder en notaris alsmede hun toekomstige wettelijke regelingen op een belangrijk aantal punten raakvlakken vertonen, verdient het aanbeveling tenminste op dit punt het voorstel Gerechtsdeurwaarderswet te volgen.

4. Artikel 3

De eedsformule is op de door de Raad voorgestelde wijze gewijzigd. Tevens is artikel 104, derde lid, aangepast.

5. Artikel 5

Ingevolge het tweede lid, onder iii, dient de kandidaat-notaris gedurende een onafgebroken periode van tenminste twee jaren voorafgaande aan zijn verzoek tot benoeming onder verantwoordelijkheid van een notaris notariële werkzaamheden te hebben verricht. Ingeval van deeltijd – zo verwoordt de toelichting – dient die periode naar evenredigheid te worden verlengd. In het voorstel ware dit, overeenkomstig artikel 26, eerste lid, eerste volzin, uitdrukkelijk te formuleren. Indien de betrokkene de vorenbedoelde werkzaamheden als «kandidaat-notaris» dient te verrichten, behoort dit te blijken uit de bewoordingen van de desbetreffende voorgestelde bepalingen.

In de toelichting op dit artikel wordt overigens gesteld dat aan de kamers van toezicht als bedoeld in artikel 89 de mogelijkheid zal worden gegeven, indien daartoe aanleiding bestaat, verdere inlichtingen in te winnen over de gegevens uit de door de justitiële documentatiedienst beheerde registers. In de toelichting ware nader in te gaan op de ter zake voorgenomen wijziging van het Besluit inlichtingen justitiële documentatie.

5. Artikel 5

Artikel 5, tweede lid, onderdeel b, onder iii, is op de door de Raad voorgestelde wijze gewijzigd.

In de toelichting is nader ingegaan op het gewijzigde Besluit inlichtingen justitiële documentatie, dat ter advisering aan uw Raad is voorgelegd.

6. Artikel 7

Met betrekking tot de antecedenten van verzoeker, die aanleiding kunnen geven een verzoek om benoeming tot notaris te weigeren, gaat de Raad er vooralsnog van uit dat deze primair gebaseerd zullen kunnen zijn op de verklaringen als bedoeld in artikel 5, tweede lid, onder c. Voor zover ook andere antecedenten een rol zouden kunnen spelen, ware hierover in de toelichting duidelijkheid te scheppen. Voorts is het de Raad opgevallen dat in artikel 7, derde lid, de uitdrukking «gegronde verwachting» wordt gebruikt, terwijl in artikel 4, tweede lid, onderdeel b, van de Advocatenwet voor een identieke situatie de uitdrukking «gegronde vrees» voorkomt. Tenminste ware in de toelichting te bespreken waarom de vorenbedoelde redactionele afwijking wordt gemaakt.

6. Artikel 7

Inderdaad zal een verzoek om benoeming tot notaris voor wat betreft de antecedenten van de verzoeker, primair kunnen worden geweigerd op basis van de verklaringen als bedoeld in artikel 5, tweede lid, onder c. Voorts kan een weigering gebaseerd zijn op aan de kamer van toezicht verstrekte gegevens uit de door de justitiële documentatiedienst beheerde registers, welke gegevens de kamer van toezicht alleen aan de justitiële documentatiedienst vraagt indien daartoe aanleiding bestaat. Als deze gegevens feiten of omstandigheden betreffen, welke naar het oordeel van de kamer van toezicht tot weigering van het verzoek om benoeming zouden kunnen leiden, dient de kamer van toezicht de minister daarvan in kennis te stellen. De opmerkingen van de Raad hebben geleid tot een aanvulling van de toelichting op artikel 7.

De opmerking van de Raad over het gebruik van de uitdrukking «gegronde verwachting» heeft geleid tot aanpassing van artikel 7, derde lid.

7. Artikel 8

In dit artikel worden voor wat betreft de onverenigbare betrekkingen een notaris en een kandidaat-notaris met elkaar gelijk gesteld. Deze gelijkstelling ware van een motivering te voorzien, nu het huidige artikel 8, vijfde lid, van de Wet op het notarisambt, onverminderd de onverenigbaarheden die voortvloeien uit andere wetten, de kandidaatnotaris vrijlaat. Tevens ware in de toelichting te vermelden of, en zo ja in hoeverre, bepalingen voor onverenigbare betrekkingen gelden voor andere zelfstandige beroepen waarin de factor onpartijdigheid eveneens van belang is.

7. Artikel 8

Het advies van de Raad heeft geleid tot aanvulling van de toelichting bij artikel 8.

8. Artikel 10

Ingevolge het tweede lid van dit artikel kan de kamer van toezicht het hebben van nevenbetrekkingen door de notaris ongewenst verklaren. Hetzelfde geldt op grond van het zesde lid voor de kandidaat-notaris.

In het voorstel waren de gronden aan te geven die aanleiding kunnen zijn voor een dergelijke ongewenstverklaring.

In plaats van de in het vijfde lid vervatte figuur van een voorlopige uitspraak van de kamer van toezicht verdient het de voorkeur te kiezen tussen twee mogelijkheden: of de notaris of kandidaat-notaris krijgt vóór de aanvaarding van een nevenfunctie de mogelijkheid een bindende uitspraak te krijgen of hij dient af te wachten hoe op die functie zal worden geoordeeld. Het voorstel ware aan te passen.

8. Artikel 10

Naar aanleiding van de opmerkingen van de Raad is artikel 10 gewijzigd. In het tweede lid, zijn de gronden aangegeven die aanleiding kunnen zijn voor het ongewenst verklaren van nevenbetrekkingen. In het vijfde lid van dit artikel is thans bepaald dat de notaris of de kandidaat-notaris een bindende uitspraak kan krijgen vóór de aanvaarding van de nevenbetrekking.

9. Artikel 13

Aan de notaris wordt ingevolge het eerste lid na het bereiken van de 65-jarige leeftijd met ingang van de eerstvolgende maand van rechtswege ontslag verleend. De vraag rijst waarom op dit punt geen koninklijk besluit meer wordt verlangd, mede nu in het recente voorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het notarisambt en de Wet op de rechterlijke organisatie (Kamerstukken II 1991/92, 22 778, nrs. 1-2) – naar aanleiding van een kritische herbezinning op de gevallen waarin de wet bepaalt dat beslissingen bij koninklijk besluit dienen te worden genomen – het huidige artikel 2 van de Wet op het notarisambt niet wordt gewijzigd. Het eerste lid ware van een motivering te voorzien.

9. Artikel 13

De toelichting op artikel 13, eerste lid, is van een motivering voorzien.

10. Artikel 14

Het college acht het van belang dat bij de in dit artikel bedoelde aanwijzing van een notaris geen onduidelijkheid bestaat over de naast het protocol door een notaris over te nemen «overige notariële bescheiden». De toelichting ware aan te vullen.

10. Artikel 14

In de toelichting op artikel 14 is tot uitdrukking gebracht wat onder «overige notariële bescheiden» dient te worden verstaan.

11. Artikel 15

Het eerste lid bepaalt dat de notaris de belangen behartigt van alle bij de rechtshandeling betrokken personen. In de toelichting ware te bespreken hoe de aldus aangeduide kring van personen zich wat betreft omvang verhoudt tot

de kring van belanghebbenden jegens wie volgens de Hoge Raad een zwaarwegende zorgplicht rust (NJ 1991, 473). Hierbij ware tevens de jurisprudentie in beschouwing te nemen die aan de orde is gekomen bij het arrest van de Hoge Raad van 27 maart 1992 en in de daarbij behorende noot samengevat is weergegeven (NJ 1993, 188).

Op grond van het tweede lid van dit artikel mag de notaris zijn ambt niet uitoefenen in dienstbetrekking of in enig ander verband waardoor zijn onafhankelijkheid wordt beïnvloed. Uitgebreider dan thans in de toelichting is geschied, ware nader op het begrip «enig ander verband» in te gaan. Daarbij ware met name aandacht te besteden aan associaties van notarissen met advocaten, fiscalisten en accountants.

Overigens verdient het aanbeveling dit artikelonderdeel zodanig te herformuleren dat het verbod tevens ziet op uitoefening van het notarisambt, indien zijn onafhankelijkheid wordt of kan worden beïnvloed.

11. Artikel 15

Het advies van de Raad heeft geleid tot aanvulling van de toelichting bij artikel 15. Tevens is in de toelichting bij artikel 39, eerste lid, voor wat betreft de informatieplicht, gewezen op de door de Raad genoemde jurisprudentie van de Hoge Raad.

In de toelichting bij artikel 15 is ook uitgebreider ingegaan op het begrip «enig ander verband» en is aandacht besteed aan associaties van notarissen met advocaten, fiscalisten en accountants. Tevens is de wettekst op de door de Raad voorgestelde wijze aangepast.

12. Artikel 16

Het eerste lid van dit artikel verbiedt de notaris onder meer een akte te verlijden waarin zijn echtgenoot als partij of als vertegenwoordiger optreedt. Het college adviseert dit artikelonderdeel overeenkomstig het voorgestelde artikel 3 van de Gerechtsdeurwaarderswet (Kamerstukken II 1991/92, 22 775, nrs. 1-3) uit te breiden met de persoon met wie de notaris een duurzame relatie onderhoudt en samenwoont en voorts met de rechtspersonen waarbij de in artikel 16 genoemde personen zijn betrokken.

12. Artikel 16

Dit artikel is uitgebreid met de rechtspersonen waarbij de in artikel 16 genoemde personen zijn betrokken. Anders dan de Raad voorstelt, is, wat de partner van de notaris betreft, geen aansluiting gezocht bij de terminologie van de Gerechtsdeurwaarderswet. De reden hiervoor is dat achteraf niet altijd meer goed is na te gaan of ten tijde van het passeren van de akte de notaris samenwoonde met een persoon met wie hij een duurzame relatie onderhield. Op overtreding van de bepaling staat de zware sanctie van gemis aan authenticiteit van de akte. Dit kan verstreckende gevolgen hebben. Wel zal in de toekomst de wetgeving op het gebied van het notarisambt worden aangepast in verband met de invoering van de geregistreerde samenleving, zodat met een echtgenoot van de notaris de geregistreerde partner wordt gelijkgesteld. Een wetsvoorstel tot invoering van de geregistreerde samenleving is bij Kabinetsmissive van 8 oktober 1993 ter advisering naar de Raad gezonden. Het houdt in dat duurzaam samenlevende personen tussen wie een huwelijksbelemmering bestaat (bloedverwanten in eerste en tweede graad en personen van gelijk geslacht) voortaan hun samenleving kunnen laten registreren.

13. Artikel 18

Voorbeelden van verplichte dienstweigering op grond van het huidige artikel 6 van de Wet op het notarisambt zijn onder meer:

- het geval waarin het de notaris duidelijk is dat een partij bij de rechtshandeling zijn wil niet kan bepalen, bijvoorbeeld door geestelijke stoornis;
- het opmaken van een proces-verbaal wegens handelingen of feiten die niet met normale zekerheid kunnen worden geconstateerd of het opmaken van een proces-verbaal indien kennelijk elk maatschappelijk belang ontbreekt;
- ingeval van incurante plaats of tijd voor het passeren van een akte zonder dat er bijzondere omstandigheden zijn die dit rechtvaardigen.

De in artikel 18, tweede lid, vermelde gronden schieten naar de mening van de Raad tekort, tenzij een ruime interpretatie van het begrip «openbare orde» wordt gehanteerd. De vraag rijst of de in het huidige artikel 6 gehanteerde formule dat de notaris «buiten gegronde redenen» zijn dienst niet mag

weigeren, niet beter kan worden gehandhaafd, zo nodig met aanvullende door de broederschap bij verordening te geven voorschriften. Artikel 18 ware te heroverwegen.

In de toelichting heeft de Raad overigens een beschouwing gemist over een eventuele weigering van diensten bij conflicterende (leverings)-rechten. Hierin ware te voorzien.

13. Artikel 18

Anders dan de Raad meen ik dat het de voorkeur verdient in de wet zelf duidelijke, algemene criteria voor dienstweigering op te nemen. Op grond van artikel 57 lid 2 kan daaraan dan nog nader inhoud worden gegeven in de verordening betreffende de beroeps- en gedragsregels. Wel heb ik de in het wetsvoorstel vermelde criteria aangevuld met «andere gegronde redenen», voor de gevallen dat twijfel bestaat over de toepasselijkheid van die criteria.

In de memorie van toelichting is een passage gewijd aan een eventuele weigering van diensten bij conflicterende (leverings)rechten.

14. Artikel 22

Het eerste lid betreft onder andere de rekening «derden» voor samenwerkende notarissen gezamenlijk. De daaropvolgende leden lijken niet in iedere situatie, zoals faillissement van een notaris en bij aansprakelijkheid, voldoende te zijn afgestemd op de rekening «derden». Dit ware alsnog te doen.

Ingevolge het zevende lid wordt bij verordening een regeling gegeven met betrekking tot de wijze van berekening en uitkering van de rente van de op de bijzondere rekening (als bedoeld in het eerste lid) gestorte gelden. Op de bijzondere rekening kunnen gelden staan die kort of lang onder het beheer van de notaris vallen.

Voor zover het rente van gelden betreft die slechts kort onder beheer van de notaris staan, kan het volgens de toelichting wellicht onuitvoerbaar zijn rente aan de cliënt toe te rekenen; in zulke gevallen dient zij aan de notaris te worden toegekend. Waar het hier gaat om een belangenafweging waarbij het notariaat één der partijen is, komt het de Raad voor dat een regeling op het niveau van een algemene maatregel van bestuur of zo nodig een ministeriële regeling de voorkeur verdient boven toekenning van verordenende bevoegdheid ter zake aan de broederschap.

14. Artikel 22

Artikel 22, derde en vierde lid, is gewijzigd, in die zin dat ook rekening wordt gehouden met de gezamenlijke bijzondere rekening voor samenwerkende notarissen.

In het zevende lid is thans bepaald dat bij ministeriële regeling regels kunnen worden vastgesteld met betrekking tot de wijze van berekening en uitkering van de rente van de op de bijzondere rekening gestorte gelden. De artikelen 105, achtste lid en 115, eerste lid, (thans artikel 117, eerste lid) zijn in verband hiermee aangepast.

15. Artikel 24

In het derde lid wordt op de behandeling van de zaak bij de kamer van toezicht en bij het gerechtshof artikel 98 van het voorstel van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit artikel behandelt de tuchtmaatregelen en kan niet in verband worden gebracht met de materie die in artikel 24 is geregeld. Deze kennelijke misslag ware te herstellen.

15. Artikel 24

In het derde lid is de verwijzing naar artikel 98 vervangen door een verwijzing naar artikel 99.

16. Artikel 28

Het eerste lid van dit artikel bevat voor de benoembaarheid van een kandidaat-notaris het vereiste dat deze een bepaald tijdvak stage heeft gelopen op notariskantoren in Nederland. De toevoeging «in Nederland» roept de vraag op of, en zo ja in hoeverre, die toevoeging inpasbaar is in het communautaire recht. Deze vraag ware in de toelichting te beantwoorden, waarbij met name aandacht ware te besteden aan de toets, in welk opzicht het vorenbedoelde vereiste rekening houdt met in andere lid-staten verworven kennis en bekwaamheden. Daarbij ware in het bijzonder in te gaan op

16. Artikel 28

De opmerking van de Raad heeft geleid tot schrapping van de woorden «in Nederland». Hierdoor ontstaat ook de mogelijkheid om stage te lopen bij een buitenlandse vestiging van een Nederlands notarijskantoor.

17. Artikel 38

Ingevolge het eerste lid wordt de akte verleden in de Nederlandse taal. Indien partijen zulks verlangen, wordt de akte verleden in een vreemde of de Friese taal, mits de notaris die voldoende verstaat, tenzij de wet anders bepaalt. Indien een verschijnende partij de taal van de akte niet voldoende verstaat, kan zowel de notaris als een partij bij de akte verlangen dat een beëdigde tolk-vertaler mede verschijnt en de inhoud van de akte vertaalt.

Naar het de Raad voorkomt, dient in deze laatste situatie, mede in het belang van de op dit punt onmachtige partij, vertaling zonder meer te worden voorgeschreven en niet afhankelijk te worden gesteld van de notaris of de (andere) partij. Het voorstel ware op dit punt aan te passen.

17. Artikel 38

Het artikel is op de door de Raad voorgestelde wijze aangepast.

18. Artikel 51

Het tweede lid kent het middel van verzet bij de voorzitter van de kamer van toezicht tegen de beslissing van de voorzitter van de ring inzake een gerezen geschil omtrent het honorarium van de notaris. Het verdient aanbeveling hier het begrip beroep te hanteren.

Na de beslissing van de voorzitter van de kamer van toezicht moet de notaris – zo stelt de toelichting – aan de hand van zijn bevindingen een nieuwe rekening vaststellen. Het voorstel ontbeert ter zake een uitdrukkelijk voorschrift.

Artikel 51 ware aan te passen respectievelijk aan te vullen.

18. Artikel 51

Het artikel, dat tevens onderdeel uitmaakt van het wijzigingsvoorstel dat bij Kabinetsmissive van 29 maart 1994 ter overweging bij de Raad aanhangig is gemaakt, is op de door de Raad voorgestelde wijze aangepast respectievelijk aangevuld.

19. Artikel 55

In afwijking van artikel 5 van de Archiefwet 1962 dienen ingevolge het eerste lid van artikel 55 protocollen die ouder zijn dan honderd jaar en die in een algemene bewaarplaats berusten binnen een tijdvak van tien jaar naar de bij of krachtens die wet voor de bewaring daarvan aangewezen rijksarchiefplaats worden overgebracht. In zijn advies van 24 juni 1992 heeft de Raad voor het cultuurbeheer (Rijkscommissie voor de Archieven) bepleit de huidige termijn van vijfenzeventig jaar tenminste te handhaven, maar liever nog deze te verkorten. Voor zover met de voorgestelde wijziging wordt beoogd te vroege openbaarheid te voorkomen, wijst de Raad voor het cultuurbeheer erop dat de bestaande én nieuwe Archiefwet de mogelijkheid kennen om bij en na de overbrenging beperkingen aan die openbaarheid te stellen.

Het eerste lid van artikel 55 ware in het licht hiervan van een nadere motivering te voorzien.

De in het tweede lid van dit artikel gecreëerde mogelijkheid om nadere regels op ministerieel niveau te stellen, doet de vraag rijzen of voldaan is aan aanwijzing 26, eerste lid, Ar. In de toelichting ware hierop in te gaan.

19. Artikel 55

De belangrijkste reden voor verlenging van de huidige termijn van vijfenzeventig jaar tot honderd jaar was de vrees dat testamenten van nog in leven zijnde personen bij niet-verlenging van de termijn, op grond van de Archiefwet openbaar zouden zijn. Nu de huidige en de nieuwe Archiefwet de mogelijkheid kennen om bij en na de overbrenging beperkingen aan de openbaarheid te stellen, in die zin dat archiefbescheiden betreffende nog levende personen niet toegankelijk zijn, is de grond voor verlenging van de termijn komen te

ontvallen. In artikel 55 is derhalve de termijn gewijzigd in vijfenzeventig jaar. In de toelichting op het tweede lid is uiteengezet dat de ministeriële regeling voornamelijk voorschriften van administratieve aard zal bevatten.

20. Artikel 60

Ingevolge het derde lid kan het bestuur van de broederschap regels vaststellen betreffende zijn taakvervulling en die van het college. Gelet ook op het eerste lid dat het bestuur belast met de in artikel 57 aan de broederschap omschreven taken, verdient het aanbeveling nadere regelgeving bij verordening te laten plaatsvinden.

20. Artikel 60

Artikel 60, derde lid, is in die zin gewijzigd, dat het bestuur nadere regels kan stellen betreffende zijn werkwijze en die van het bureau, voor zover niet de ledenraad daarin bij verordening heeft voorzien. In artikel 73 is aan de ledenraad de bevoegdheid gegeven om bij verordening deze regels te stellen. Hiermee is aansluiting gezocht bij het systeem van artikel 18 van de Wet op de registeraccountants en artikel 21 van de Wet op de accountants-administratieconsulenten.

21. Artikel 61

Ingevolge dit artikel stelt het bestuur van de broederschap in overleg met de ledenraad de verordeningen vast. De uitdrukking «in overleg met» betekent blijkens de toelichting «tezamen»; op dit punt wordt een vergelijking getrokken met het begrip «wetgever» dat regering en volksvertegenwoordiging omvat. Dit duale stelsel is bij openbare lichamen als hier aan de orde ongebruikelijk. In de Wet op de registeraccountants (artikel 19, eerste lid), de te wijzigen Wet op de accountants-administratieconsulenten (Kamerstukken II 1992/93, 22 313, nr. 50) (in verschillende artikelen), de Loodsenwet (artikel 15, eerste lid), alsmede in de Advocatenwet (artikel 28) berust de verordenende bevoegdheid uitsluitend bij het hoogste vertegenwoordigende orgaan, niet zijnde het bestuur, te weten de ledenvergadering respectievelijk het college van afgevaardigden. In het voorontwerp (artikel 60) alsmede in het concept van de broederschap (artikel 79, eerste lid), wordt in het verlengde hiervan de ledenraad aangewezen als het bevoegde orgaan.

De thans gekozen constructie roept ook vraagtekens op in het licht van het voorgestelde artikel 65, op grond waarvan de ledenraad de zorg heeft voor de vaststelling van het algemeen beleid van de broederschap en daartoe zo nodig in overleg treedt met het bestuur. Aan de hierin tot uitdrukking komende onafhankelijke en richtinggevende positie van de ledenraad – het college verwijst naar de toelichting op de artikelen 64–73 waar gesteld wordt dat de raad geen verplichting tot samenwerking met het bestuur heeft – wordt afbreuk gedaan door het bestuur van de broederschap bij de totstandkoming van verordeningen zeggenschap te geven als thans wordt voorgesteld.

Het voorstel ware op dit punt opnieuw te overwegen.

21. Artikel 61

Het advies van de Raad heeft geleid tot de schrapping van artikel 61 en de invoeging van een nieuw artikel 65, waarin bepaald is dat de ledenraad belast is met het vaststellen van de verordeningen van de broederschap. Tevens is in artikel 85, tweede lid, overeenkomstig artikel 28, tweede lid, Advocatenwet bepaald dat het bestuur of ten minste vijf leden van de ledenraad voorstellen van verordeningen aan de ledenraad kunnen doen en dat het bestuur de kamers van toezicht om advies kan vragen alvorens een ontwerp-verordening in te dienen.

22. Artikelen 62 en 80

In het eerste lid van deze artikelen wordt de mogelijkheid opengelaten dat het bestuur van de broederschap en dat van de ring uit een even aantal leden kan bestaan. Het voorstel ware zodanig aan te passen dat immer uitsluitend een oneven aantal leden kan worden benoemd.

22. Artikelen 62 en 80

De desbetreffende bepalingen (die vernummerd zijn tot 61 en 80) zijn op de door de Raad voorgestelde wijze aangepast.

23. Artikel 67

In de toelichting op de artikelen 59, 60, 62 en 63 komt naar voren dat, aangezien de ledenraad onder meer tot taak heeft toezicht uit te oefenen op het beleid van het bestuur en bevoegd is om een bestuurslid dat zijn vertrouwen heeft verloren te schorsen of te ontslaan (artikel 68), vermeden dient te worden dat een lid van de ledenraad tevens bestuurslid kan zijn. Dit kan – zo stelt de toelichting – zo nodig worden neergelegd in de nadere regeling, bedoeld in artikel 67, tweede lid.

Het verdient aanbeveling ter zake in het voorstel een uitdrukkelijke regeling overeenkomstig artikel 19, tweede lid, van de Advocatenwet op te nemen.

23. Artikel 67

In artikel 67 is een nieuw tweede lid ingevoegd, waarin is bepaald dat het lidmaatschap van het bestuur niet verenigbaar is met het lidmaatschap van de ledenraad.

24. Artikel 73

Aangezien – zo stelt de toelichting op de artikelen 64–73 – het aantal notarissen en kandidaat-notarissen per arrondissement verschilt, dient ook het aantal stemmen dat een ledenraadslid kan uitbrengen in de ledenraad per ring te verschillen.

Artikel 73, gelezen ook in samenhang met artikel 85, geeft aan de ledenraad de bevoegdheid nadere regels te stellen omtrent de stemverhouding. Van een verordening is met betrekking tot deze materie geen sprake, zodat aldus ook geen sprake is van het ministeriële toezicht (goedkeuringsrecht) in de zin van artikel 87.

Naar het de Raad voorkomt, dient zulks in ieder geval te geschieden, hoewel een regeling bij wet overeenkomstig artikel 20, tweede lid, van de Advocatenwet de voorkeur verdient.

Het college merkt op dat hiermee slechts een voorbeeld wordt gegeven van een nodeloze afwijking van de Advocatenwet. De Raad beveelt aan dat met betrekking tot de wezenlijke onderwerpen genoemd in artikel 73 – onder andere de besluitvorming en de wijze waarop in de vergadering van de ledenraad wordt gestemd – zoveel mogelijk het stramien van die wet (artikelen 37 tot en met 45) wordt gevolgd. Dat geldt eveneens met betrekking tot de onderwerpen vervat in het voorgestelde artikel 82.

Dat een regeling bij wet niet nodig zou zijn vanwege het gedetailleerde karakter van de te stellen voorschriften, kan de Raad niet overtuigen, mede gelet op het feit dat de Advocatenwet recentelijk (in 1989) nog geheel is herzien.

24. Artikel 73

Het advies van de Raad heeft geleid tot wijziging van artikel 73, in die zin dat de ledenraad bij verordening de desbetreffende nadere regels vaststelt. In verband hiermee is in artikel 85, eerste lid, de zinsnede «en het functioneren van de organen van de broederschap en haar bureau» geschrapt. Anders dan de Raad meen ik dat het geen aanbeveling verdient, voor wat betreft de besluitvorming en de wijze waarop in de vergadering van de ledenraad wordt gestemd, zoveel mogelijk het stramien van de artikelen 37 tot en met 45 van de Advocatenwet te volgen. Dat een regeling bij wet, vanwege het gedetailleerde karakter van de te stellen voorschriften niet nodig is, blijkt ook uit artikel 15, eerste lid, onderdeel d, van de Loodsenwet van 1988 en de daarop gebaseerde vergaderverordening Nederlandse loodsencorporatie, artikel 18, eerste lid, van de Wet op de registeraccountants en de daarop gebaseerde verordening op de ledenvergadering, alsmede het in 1993 ingevoegd artikel 21, eerste lid, van de Wet op de accountants-administratieconsulenten.

25. Artikel 84

Het voorgestelde derde lid, tweede volzin, is een gedeeltelijke overlapping van het voorgestelde artikel 69. Het voorstel ware aan te passen.

25. artikel 84

De laatste zinsnede van het voorgestelde derde lid, tweede volzin is geschrapt.

26. Artikel 85

Het college merkt op dat de ring en het ringbestuur in het derde lid van dit artikel niet worden vermeld als gebonden aan de verordeningen. Hierin ware overeenkomstig artikel 17, eerste lid, van de Loodsenwet te voorzien.

26. Artikel 85

Het derde lid is op de door de Raad voorgestelde wijze aangevuld.

27. Artikel 90

Niet kandidaat-notarissen doch uitsluitend notarissen kunnen deel uitmaken van de kamers van toezicht. Op de eersten is niettemin na de inwerkingtreding van de nieuwe Notariswet onverkort het tuchtrecht toepasselijk. In de toelichting wordt met betrekking tot de keuze om uitsluitend notarissen tot de kamers van toezicht toe te laten gesteld dat de kandidaat-notarissen te zeer betrokken zijn wanneer het gaat om de beslissingen inzake de benoeming tot notaris, in het bijzonder voor wat betreft het ondernemingsplan, dat steeds aan de kamers moet worden overgelegd ingevolge artikel 7, tweede lid. Het wordt niet wenselijk geacht dat kandidaat-notarissen in de ondernemingsplannen van hun collega's inzicht krijgen via het lidmaatschap van de kamer van toezicht.

Het college kan hiervoor begrip opbrengen, doch wijst erop dat de kamers ook andere taken krijgen toebedeeld die de groep van kandidaat-notarissen aangaat. Zo dient de kamer te oordelen over de aanvaardbaarheid van nevenbetrekkingen, ook van kandidaat-notarissen (artikel 10, zesde lid), over de vraag of een kandidaat terecht afgifte van een stage-verklaring is geweigerd (artikel 29, achtste lid) en of over hem terecht een klacht is ingediend (artikel 89, eerste lid). Alles in aanmerking nemend, rijst de vraag of het juist geacht moet worden kandidaat-notarissen zonder meer van het lidmaatschap uit te sluiten. Bovendien, zo voegt het college hieraan toe, zou het het gezag van de kamer ten goede komen, indien ook kandidaten – zij vormen immers een zeer grote groep van binnen het notariaat werkenden – zouden kunnen worden toegelaten.

Met betrekking tot het vijfde lid vraagt het college zich af of het niet wenselijk is voor te schrijven dat de secretaris/plaatsvervangend secretaris jurist is (artikel 30, vierde lid, van de Loodsenwet, artikel 46b, zestiende lid, van de Advocatenwet). Een aanvulling van het voorstel ware in overweging te nemen.

27. Artikel 90

Bij nadere overweging lijkt het mij minder juist kandidaat-notarissen van het lidmaatschap van de kamer van toezicht uit te sluiten. Het vierde lid is in dit opzicht gewijzigd.

Het vijfde lid is op de door de Raad voorgestelde wijze gewijzigd.

28. Artikel 94

Het verdient aanbeveling om overeenkomstig artikel 46d, tweede lid, van de Advocatenwet voor te schrijven dat, indien een minnelijke schikking mogelijk blijkt, deze op schrift wordt gesteld en door de klager, de notaris of de kandidaat-notaris tegen wie de klacht is ingediend en de voorzitter wordt ondertekend. Het voorstel ware in die zin aan te vullen.

28. Artikel 94

Het voorstel is op de door de Raad voorgestelde wijze aangevuld.

29. Artikel 96

Op grond van het vierde lid kan de behandeling van de kamer van toezicht, de aard van de zaak in aanmerking genomen, geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren plaatsvinden. Het verdient evenwel aanbeveling dit voorschrift scherper te formuleren en wel in die zin dat overeenkomstig artikel 49, elfde lid, van de Advocatenwet de deuren geheel of gedeeltelijk om gewichtige redenen gesloten kunnen worden.

29. Artikel 96

In dit artikel zijn, in navolging van artikel 49, elfde lid, van de Advocatenwet, de woorden «de aard van de zaak in aanmerking genomen» vervangen door: om gewichtige redenen.

30. Artikel 98

In de toelichting op dit artikel wordt vermeld dat, nu de beslissingen van de kamer van toezicht in het openbaar worden uitgesproken, geen behoefte meer bestaat aan de thans in de wet voorkomende mogelijkheid van het opleggen van de bijkomende maatregel van openbaarmaking van een berisping of waarschuwing.

De huidige bijkomende maatregel vervat in artikel 50c van de Wet op het notarisambt kan worden opgelegd, indien enig door deze bepaling beschermd belang dat vordert op door de kamer van toezicht te bepalen wijze. Deze voorziening heeft een dermate specifiek karakter dat niet kan worden gesteld dat deze kan worden vervangen door de regel dat beslissingen worden openbaar gemaakt. De strekking van dit voorschrift is immers de controleerbaarheid van het tuchtgeding ook voor derden mogelijk te maken. Het vervallen van de bijkomende maatregel dient dan ook van een nadere motivering te worden voorzien.

30. Artikel 98

De opmerkingen van de Raad zijn aanleiding geweest de bijkomende maatregel van artikel 50c van de huidige Wet op het Notarisambt in lid 5 van het voorstel op te nemen.

31. Artikel 101

De verwijzing in de tweede volzin naar artikel 24, eerste lid, tweede tot en met vierde volzin, is niet geheel correct. Deze kennelijke misslag ware te herstellen.

Het college merkt voorts het volgende op. Blijkens de toelichting vervalt de ordemaatregel, indien de kamer van toezicht uiteindelijk de klacht niet-ontvankelijk of ongegrond verklaart of een andere maatregel uitspreekt dan schorsing. Spreekt de kamer de schorsing uit, dan kan zij bij de bepaling van de termijn rekening houden met de duur van de schorsing bij wege van ordemaatregel. Een grondslag hiervoor ontbreekt in het voorstel, zodat het dient te worden aangevuld.

31. Artikel 101

De door de Raad gesignaleerde misslag is hersteld. Het artikel is aangevuld op de door de Raad voorgestelde wijze.

32. Artikel 103

In het tweede lid wordt met betrekking tot de maatregel van ontzetting uit het notarisambt een aantal voorschriften van overeenkomstige toepassing verklaard. Het college heeft hierin artikel 99, waarin onder meer de motiveringseis is vervat, gemist. Hierin ware te voorzien.

32. Artikel 103

Het tweede lid is gewijzigd in die zin, dat in plaats van artikel 98, artikel 99 is vermeld bij de voorschriften die van overeenkomstige toepassing worden verklaard.

33. Artikel 104

Naar het de Raad voorkomt, kan het Bureau financieel toezicht als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, gezien de in artikel 105 beschreven bevoegdheden, worden aangemerkt als een zelfstandig bestuursorgaan. In de toelichting ware hierover duidelijkheid te scheppen.

33. Artikel 104

Het advies van de Raad heeft geleid tot aanvulling van de toelichting bij dit artikel. Ingegaan wordt op de vraag of het Bureau financieel toezicht kan worden aangemerkt als een zelfstandig bestuursorgaan.

34. Artikel 109

Ingevolge dit artikel worden tot vier jaren na het tijdstip van in werking treden van de wet jaarlijks niet meer notarissen benoemd dan een aantal dat overeenkomt met een tiende van het aantal notarissen dat op 31 december van het voorafgaande jaar in functie was of voor wie een waarnemer was benoemd. Deze termijn kan éénmaal met ten hoogste twee jaren worden verlengd. Tevens kan de Minister van Justitie regels vaststellen met betrekking

tot het aantal notarissen dat ten hoogste in ieder arrondissement kan worden benoemd.

In het voorstel ware nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen dat deze bevoegdheid beperkt is tot de overgangperiode die tot doel heeft de stelselwisseling ten aanzien van de benoeming tot notaris geleidelijk te laten verlopen.

Niet ondenkbaar is dat na inwerkingtreding van de wet een groot aantal kandidaat-notarissen zal trachten tot notaris te worden benoemd. Niet moet worden uitgesloten dat zeker in de eerste jaren de toegestane uitbreiding van 10 procent tot «stuwmeren» zal leiden, zodat wachtlijsten zullen ontstaan. De vraag rijst welke criteria zullen worden ontwikkeld, met name indien bij ministeriële regeling maxima worden gesteld met betrekking tot te benoemen notarissen in een arrondissement. In de toelichting ware hieraan aandacht te besteden. Daarbij ware met name in te gaan op de verhouding tussen jongere en oudere, meer ervaren, kandidaat-notarissen.

34. Artikel 109 (vernummerd tot artikel 111)

Naar aanleiding van het advies van de Raad is in de derde zin van het artikel expliciet tot uitdrukking gebracht dat de bevoegdheid tot het vaststellen van de desbetreffende regels beperkt is tot de overgangperiode. In de toelichting is vermeld dat de overgangperiode tot doel heeft de stelselwisseling ten aanzien van de benoeming tot notaris geleidelijk te laten verlopen.

De vrees van de Raad dat na inwerkingtreding van de wet zeker in de eerste jaren de toegestane uitbreiding van 10 procent tot «stuwmeren» zal leiden, zodat wachtlijsten zullen ontstaan, deel ik niet. Als de overgangsregeling volledig benut wordt, zouden in de eerste zes jaar ongeveer 825 kandidaat-notarissen tot notaris kunnen worden benoemd.

Zoals uit het algemeen gedeelte van de toelichting blijkt bedroeg medio 1992 het aantal kandidaat-notarissen dat volledig in de notariële praktijk werkzaam was voorzover bekend 1231; 343 kandidaatnotarissen waren in deeltijd werkzaam. Het aantal notarissen bedroeg 1069. Na de overgangperiode van 6 jaar zou het aantal notarissen dus ongeveer 1900 kunnen bedragen. Het is zeer de vraag of er 825 kandidaat-notarissen zijn die aan het benoemingsvereiste van zes jaar stage kunnen voldoen en die tevens kunnen voldoen aan de vereisten van artikel 5, tweede lid, onderdeel b, onder iii en iv (het gedurende een onafgebroken periode van ten minste twee jaar voorafgaande aan zijn verzoek om benoeming als kandidaat-notaris werkzaam zijn geweest en het bezit van een ondernemingsplan). Het ziet er dus veeleer naar uit dat het maximum-aantal te benoemen notarissen niet zal worden gehaald. Dit neemt niet weg dat niet geheel uitgesloten is, dat zoals de Raad opmerkt, er in de eerste jaren «stuwmeren» zullen ontstaan. In de toelichting is dan ook aan deze problematiek aandacht besteed.

35. Artikelen 114 en 115

Artikel 114 geeft de Minister van Justitie de bevoegdheid de personen aan te wijzen die als voorzitter of als lid zitting hebben in het bestuur van de broederschap, de ledenraad en de ringbesturen. Deze personen blijven op die titel één jaar na inwerkingtreding van de wet lid. De minister gaat tot aanwijzing over na het gevoelen van de broederschap te hebben ingewonnen. Dit voorschrift dat ingaat tegen de democratische opbouw van de voorgestelde broederschap en de huidige structuur daarvan, acht de Raad in samenhang met artikel 115 niet wenselijk, nu binnen zes maanden na inwerkingtreding van de wet een aantal zeer wezenlijke verordeningen tot stand moet zijn gebracht.

De in de toelichting gegeven reden – niet nader uitgewerkte problemen bij de overgang van bestuurders van de vereniging naar het openbaar lichaam – kan niet overtuigen. Aldus zal een situatie ontstaan waarbij van democratische zeggenschap door de notarissen geen sprake is. Immers, de verordenende bevoegdheid ligt in de betrokken periode in handen van de door de minister benoemde ledenraad en bestuur. Nu de toelichting zelf stelt dat de eerste verordeningen voor de toekomstige ontwikkeling bepalend zullen zijn, ware dit voorgestelde «overgangsregime» te heroverwegen.

35. Artikelen 114 en 115 (vernummerd tot de artikelen 116 en 117)

De opmerkingen van de Raad hebben geleid tot wijziging van het «overgangsregime», in die zin dat, in navolging van artikel 67, tweede lid, van de Loodsenwet, de door de Minister aangewezen personen, die als voorzitter

of als lid zitting hebben in het bestuur van de broederschap, de ledenraad en de ringbesturen, als zodanig voor ten hoogste negentig dagen in functie blijven. Binnen die termijn geven de ledenraad onderscheidenlijk de ringvergadering uitvoering aan artikel 67, eerste lid, onderscheidenlijk aan artikel 64, tweede lid (thans artikel 63, tweede lid) en artikel 81.

36. Voor enkele redactionele kanttekeningen moge het college verwijzen naar de bij het advies behorende bijlage.

De Raad van State geeft U in overweging het voorstel van wet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

*De Vice-President van de Raad van State,
W. Scholten*

36. De redactionele opmerkingen van de Raad hebben geleid tot een aanpassing van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting.

Ten slotte moge ik u erop wijzen dat eveneens de artikelen 5, tweede lid, onder a, 28, eerste lid, derde volzin, en 35, eerste lid, gewijzigd zijn.

Ik moge U verzoeken het hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

Lijst van redactionele kanttekeningen, behorende bij het advies no. W03.93.0021 van de Raad van State van 4 juni 1993

- In het wetsvoorstel waren voorschriften, tenzij dit onvermijdelijk is, niet met behulp van de werkwoorden «moeten» of «dienen» te formuleren (aanwijzing 53 van de Aanwijzingen voor de regelgeving (Ar)).
- In artikel 9, vierde lid, ware «De toewijzing van» te laten vervallen.
- In artikel 15, derde lid, ware «onroerend goed» te vervangen door: onroerende zaken.
- In artikel 21, eerste lid, ware «persoonlijk vermogen» of «privé-vermogen» te hanteren.
- In artikel 31, eerste lid, eerste volzin, ware na «commissie» toe te voegen: van toezicht. In de tweede volzin waren deze woorden te laten vervallen.
- In artikel 87, derde lid, ware de fictieve formulering te vermijden (aanwijzing 61 Ar).
- In artikel 107 ware «vervalt» te vervangen door: wordt ingetrokken.
- In de toelichting (De waarneming) ware tussen de woorden «bevoegd» en «de voorzitter» toe te voegen: is.